

Kunnskapsgrunnlag

Innhald

Innleiing	3
Heilskapleg bustadpolitikk.....	3
Kva er utfordringsbilete i Etne kommune?	4
Bustadlause	4
Barn og unge sine buforhold	4
Personar med nedsett funksjonsevne	5
Eldre og bustad.....	6
Framskriving av behov hos eldre 80+ fram til 2040	8
Bustadtypar og disponibelt areal for bustadbygging	10
Oppsummering av kunnskapsgrunnlag	12

Innleiing

Kunnskapsgrunnlaget viser tilgjengeleg statistikk i tillegg til innspel frå ei tverrfagleg samansett arbeidsgruppe.

Føremålet med kunnskapsgrunnlaget er å gje ei god innsikt i kva utfordringar og moglegheiter som administrasjon har identifisert innan bustadtilbodet og bumiljø i Etne kommune.

Heilskapleg bustadpolitikk

Bustadsosialt arbeid handlar om å skaffa vanskelegstilte ein eigna bustad og hjelp til å meistra busituasjonen og integrering i nærmiljøet og lokalsamfunnet. Ein god bustad og trygg busituasjon er eit grunnleggjande behov for alle innbyggjarar. Ein velfungerande bustadmarknad der flest mogleg finn bustaden dei treng på eiga hand, vil føra til at færre treng hjelp frå det offentlege til å skaffa seg bustad.

Statlege føringar og forventingar til kommunane rundt det bustadsosiale arbeidet legg difor til grunn at me tenker heilskapleg rundt det bustadsosiale arbeidet. KS fekk i 2018 utarbeida ein rapport om Kommunen som aktiv bustadpolitisk aktør. Figuren under illustrerer heilskapen i det bustadsosiale arbeidet, frå arealpolitikk og planlegging, til bustadsosiale tiltak.

BUSTAD TIL ALLE Kva er utfordringane?

BUSTADPOLITISKE MÅL, STRATEGIAR OG TILTAK Integrert i kommunen sin plan- og styringssystem

Arealpolitikk som tar hensyn til bustad for alle, sosioøkonomiske hensyn og bustadkvalitet

Samarbeid med andre offentlege myndigheiter om bustad for alle

Samarbeid med bustadutviklarar om bustad for alle

Utbyggingspolitikk og bruk av utbyggingsavtalar

Kommunal eigendoms- og tomtepolitikk

Kommunal bustadforvaltning

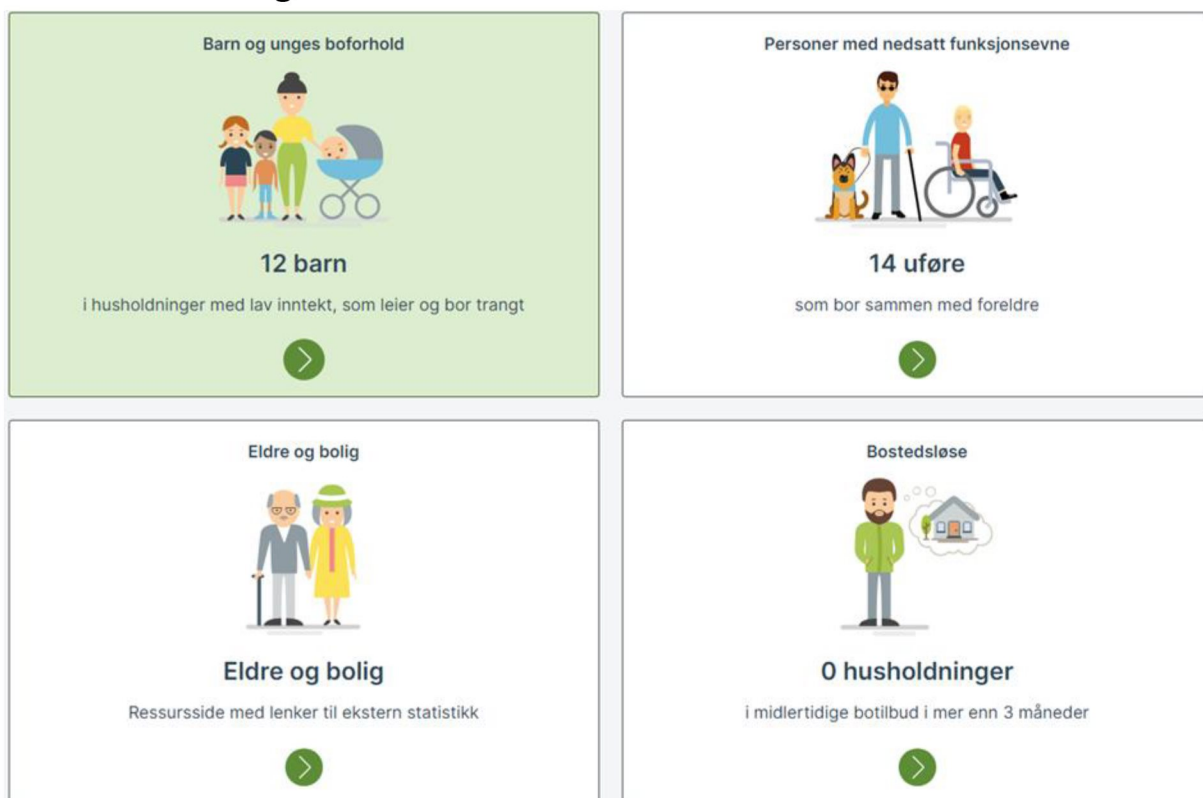
Bustadsosiale tiltak

KS kjem med seks konkrete råd til kommunane om gode grep for å få til ein heilskapleg bustadpolitikk:

1. Bygg kunnskap og politisk retning
2. Bruk kommunen sitt styringssystem og moglegheitene i planlovgivinga
3. Avklar administrativ ansvars plassering og organisering
4. Ver ein strategisk eigendomsaktør
5. Skap retning og tillit gjennom samarbeid og dialog
6. Ver ein garantist for bustad- og bumiljøkvaliteter

Kommunen bør ha ambisjonar for det bustadsosiale arbeidet gjennom strategiar i samfunnsdelen. Dei strategiske grepa som KS tilrår, kan hjelpa kommunen til å nå ambisjonane for det bustadsosiale arbeidet.

Kva er utfordringsbilete i Etne kommune?

Bustadlause

Husbanken sin «[Boligsosiale monitor](#)» viser at det er ingen som er bustadlause i kommunen. Tenestene bekreftar dette.

Kommunen er pliktig til å finne mellombels butilbud til dei som ikkje klarar det sjølv. Ansaret for tenesta ligg hos NAV. Eit slikt tilbod skal hjelpe til i ein akutt situasjon der innbyggjar ikkje har ein stad å sove. Tilbodet er ikkje meint å vera over tid. Etne har idag ein krisebustad tilgjenge i kommunen.

Barn og unge sine buforhold

Barnefamiliar med låg inntekt har i større grad dårlege buforhold, og opplev oftare at kostnadar til bustad er tyngre samanlikna med andre barnefamiliar (SSB). Bustaden og nærområdet er viktig for oppveksten til barn. Difor er eit trygt og godt buforhold spesielt viktig for barna her og nå, og for å hindre at dårlege levekår går i arv.

SSB sine tal frå 2022 viser at 75 born (0-17 år) i Etne kommune budde i hushald med låg inntekt og 12 av desse borna bur i hushald som har låg inntekt, leiger og bur trangt. Samanlikna med landsnittet ligg Etne kommune lågare, men høgare enn nabokommunen Vindafjord.

Låg hushaldsinntekt over tid vil seie at den gjennomsnittlege inntekta i ein treårsperiode er under 60 prosent av median hushaldsinntekt i Noreg.

Barn og unges boforhold	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
☒ ☐ Barn i husholdninger med lav inntekt, som leier og bor trangt (?)	Ingen data	Ingen data	20	< 10	10	11	12
☒ ☐ Barn i husholdninger med lav inntekt (?)	Ingen data	Ingen data	90	94	61	69	75
☒ ☐ Barnefamilier med lav inntekt, som leier og bor trangt (?)	< 10	< 10	< 10	Ingen data	< 10	< 10	Ingen data
☒ ☐ Barnefamilier med lav inntekt (?)	Ingen data	Ingen data	43	43	32	39	38

Barn i husholdninger med lav inntekt, som leier og bor trangt	2018	2019	2020	2021	2022
☐ Etne	2,1%	0,8%	1,1%	1,3%	1,4%
☐ Sveio	1,8%	1,6%	1,3%	2,4%	0,9%
☐ Norge	3,2%	3,1%	3,1%	2,8%	2,6%
☐ Sauda	3,8%	2,1%	2,8%	0,7%	1,8%
☐ Vindafjord	0,4%	1%	1,3%	1,5%	0,8%

Personar med nedsett funksjonsevne

Artikkel 19 i FN konvensjonen seier at personar med nedsett funksjonsevne skal i lik grad som andre kunne velje kvar og korleis dei vil bu. Dette er også politisk prioritert i den nasjonale strategien for den bustadsosiale politikken; [Alle trenger et trygt hjem](#). Av personar med nedsett funksjonsevne, ser ein at det særleg er behov for å rette ein innsats inn mot personar med utviklingshemming nasjonalt. Dette grunna funna i rapporten [Utviklingshemmetes bosituasjon 2021](#) som er utarbeida av NTNU samfunnsforskning. I rapporten kjem det fram at busituasjonen til personar med utviklingshemming skil seg mykje frå andre sin busituasjon ved at mange bur i bufellesskap. Berre 25 % har eit eigarskap til bustaden sin mot 80 % i resten av befolkninga. Personar med utviklingshemming har ofte ei stabil, men låg inntekt med trygd som inntektskjelde. Dei blir difor rekna som sikre betalarar av bustadlån og vil difor ver i målgruppa for startlån.

I Etne er situasjonen nokså lik som nasjonalt. Nokre innbyggjarar har tilbod om omsorgsbustad/ bufellesskap og har leigeavtale med kommunen, nokre leiger på den private leigemarknaden, nokre har fått startlån og eig sin eigen bustad og nokre bur saman med foreldre/andre nærpersionar.

Tabell viser busituasjonen til personar med nedsett funksjonsevne og ei uføregrad i Etne kommune:

Personer med nedsatt funksjonsevne	2018	2019	2020	2021	2022
☒ ☐ Uføre som bor sammen med foreldre (?)	4,8%	7,53%	8,62%	6,69%	5,78%
☒ ☐ Uføre som leier (?)	20,52%	20,08%	21,96%	24,01%	24,79%

Etne kommune har ein større del uføre som leiger enn samanliknbare kommunar:

Uføre som leier	2018	2019	2020	2021	2022
 Etne	20,52%	20,08%	21,96%	24,01%	24,79%
 Vindafjord	21,34%	19,95%	19,52%	19,31%	21,11%
 Norge	22,14%	22,45%	23,05%	23,36%	23,76%
 Sveio	18,1%	18,84%	19,56%	18,3%	18,35%
 Sauda	21,8%	23,07%	23,12%	18,53%	18,62%
 Suldal	26,38%	23,76%	22,97%	25,2%	24,43%

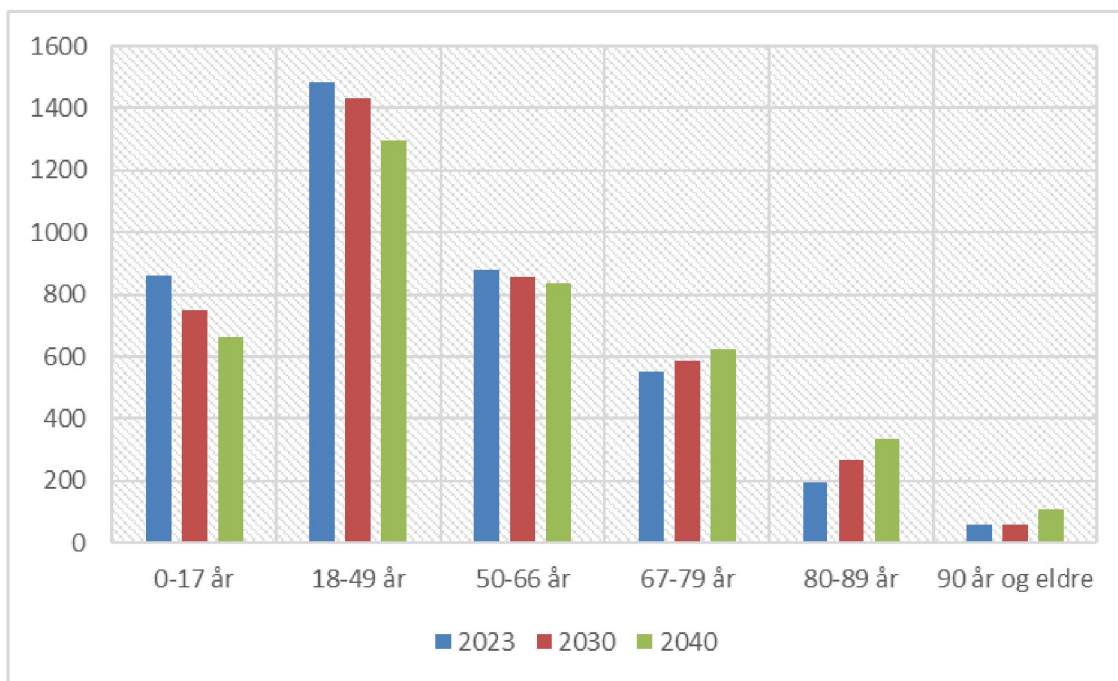
I dag har kommunen eit bufellesskap med 5 bustadar der det er tilbod om heildøgns omsorg. I tillegg er det planlagt for 5 nye bustadar for personar med psykiske helseutfordringar/nedsett funksjonsevne med behov for heildøgns omsorg.

Tenestekontoret for helse og omsorg melder om eit tal mellom 5 og 10 yngre uføre innbyggjarar (under 30 år) som har meldt eller kan få behov for bustad. Desse personane vil vera i stand til å bu sjølv (leige eller eige eigen bustad) med noko buoppfølging. Interne tal frå kommunen viser i tillegg at det er rett under 10 nye innbyggjarar som kan ha behov for heildøgns oppfølging i tilrettelagt bustad frå 2028-2033. Kommunen må sikre å planlegge saman med innbyggjarar kva som er mogeleg å få til i god tid før dei blir vaksne.

Eldre og bustad

Oversikt over framskriven utvikling av innbyggjar over 80 år frå 2023 til 2040 viser ei auke i tal innbyggjarar i aldersgruppa 80+ frå 253 personar i 2023 til 326 personar i 2030, og ein ytterlegare auke til 442 personar i 2040.

Alder	2023	2030	2040	Skilnad 2023-2030	Skilnad 2023-2040
0-17 år	860	750	662	-110	-198
18-49 år	1485	1429	1294	-56	-191
50-66 år	881	856	835	-25	-46
67-79 år	552	584	626	32	74
80-89 år	192	268	336	76	144
90 år og eldre	61	58	106	-3	45

Eldre som bur aleine vil truleg ha behov for meir hjelp frå det kommunale tenesteapparatet om dei ikkje bur i nærleiken til pårørande, tenestetilbod som t.d. møteplassar, butikkar, helse- og omsorgstenester mm. Det kan vera føremålstenleg å motivere eldre som bur aleine til å busette seg i sentrumsområda av Etne og Skånevik slik at dei kan ta vare på seg sjølv så lenge som mogleg og at det blir kort avstand til heimetenester slik at det blir mindre ressursbruk til transport. Tabellen viser private hushaldningstypar for innbyggjarar over 67 år i Etne kommune i 2023:

Alder	Bur aleine	Bur med andre
67-79 år	145	408
80 år eller eldre	125	131

Demenssjukdom er ofte kjenneteikna av kognitiv funksjonsnedsetting, minnetap og svikt av emosjonell kontroll, motivasjon eller sosial åtferd. Demens er ikkje berre ei lokal utfordring, men òg nasjonal og global.

Tal frå Demenskartet.no viser at innbyggjarane i Etne kommune er eldre enn gjennomsnittet i Noreg. Kommunen må difor rekna med ein høgare del innbyggjarar med demens i framtida. Tabellen viser framskriving av innbyggjarar med demens frå 2020 til 2040.

Innbyggjarar	2020	2025	2030	2040
Tal innbyggjarar med demens	104	114	132	179
Del av totalt innbyggjartal	2,56 %	2,90 %	3,35 %	4,53 %

Det er viktig å vera bevisst utforming og lokalisering av bustadar til personar med demens i planar framover slik at det blir lagt til rette for eit aldersvenleg samfunn der personar med demens kan ha eit godt liv.

Tabellen viser ei oversikt over tal omsorgsbustadar kommunen disponerer til sine innbyggjarar som har behov for kommunal omsorgsbustad.

Type bustad	Totalt tal bustadar	Kommunen tildeler	Kommentar
Gjerdsrabbane burettslag	20	11	I tillegg har kommunen rett å tildela 3 stk
Etne bustadskiping	21	20	Etne kommune framleigar
Etne omsorgssenter	7	7	«Heildøgnsbemanna omsorgsbustad»
Skånevik omsorgssenter	14	12	«Heildøgnsbemanna omsorgsbustad»
Tusenfryd bustadskiping	8	0	Per i dag ikkje utleige grunna skade på bygg

Framskriving av behov hos eldre 80+ fram til 2040

Statistisk sentralbyrå framskriv at Etne kommune vil ha omlag 100 fleire innbyggjarar over 80 år i 2030 og 230 fleire i 2040. Dei fleste av desse mellom 80 og 90 år. Det er grunn til å tru at fleire vil vera friske og ressurssterke lengre enn i dag, men dette fordrar mellom anna god førebygging både ved at kvar og ein av oss tar vare på eiga helse, og at kommunen legg til rette for førebyggjande aktivitet.

Dersom innbyggjarar og tenester ikkje endrar tankesett allereie i dag, vil det vera behov for fleire institusjonsplassar, heildøgnsbemanna omsorgsbustadar, omsorgsbustadar og tilsette i 2030.

Tabellen viser framskriving av behov for tenestetilbod til innbyggjarar over 80 år, om kommunen skal levere tenester på same nivå i 2030, som i dag:

Tenestetilbod	2022	2025	2030	2040
Privat heim	177	207	247	342
Omsorgsbustad	15	17	21	29
Institusjon	33	39	46	64
Heildøgnsbemanna omsorgsbustad	15	17	29	37

I plan for pleie og omsorg 2022-2030 har kommunen planlagt for totalt 69 rom/bustadar i kategorien heildøgns omsorg. Det betyr at kommunen i år 2030 må planlegge for å ha tilgjengeleg 40 institusjonsplassar (sjukeheim), 14 bustadar for heildøgns omsorg i Skånevik omsorgssenter og 15 bustadar for heildøgns omsorg i Etne. Dette gir ei dekningsgrad på 21,16 % i 2030 mot 19,8 % i 2023. Frå 2030 til 2040 blir det ein meir krevjande situasjon og dekningsgraden for heildøgns omsorg vil bli lågare. Det vil bli behov for ny plan for den perioden.

Utvikling dekningsgrad heildøgnsbemanna omsorg (inkl. sjukeheim):

	2023	2027	2030	2040
Over 80 år	262	287	326	442
Heildøgns omsorg (inkl sjukeheim)	52	54	69	69
Dekningsgrad heildøgnsomsorg til eldre over 80 år	19,8	18,8	21,16	15,6

Kommunen har i dag disponibelt 31 omsorgsbustadar lokalisert i Etne sentrum. Mellom 70 og 80% av leigetakarane er i målgruppa eldre. Resten av bustadane er leigt ut til vanskelegstilte på bustadmarknaden. Når det blir fleire eldre over 80 år så vil dekningsgraden på omsorgsbustadar bli redusert fra 8,3% idag til 7,3% i 2030 og 5,4% i 2040.

Tal eldre som må ordne bustad sjølv privat vil auke frå 188 innbyggjarar til 233 i 2030 og 349 i 2040. Det vil vera behov for at fleire tilrettelegg bustaden sin om dei skal kunne bu heime så lenge som mogleg. Dei som bur langt frå tenester bør vurdere å flytte nærare sentrum og personalbasar om kommunen skal kunne gje berekraftige tenester når me blir fleire eldre.

Om me ikkje lukkast med at innbyggjarar planlegg for eigen alderdom, så vil det vera behov for fleire omsorgsbustadar enn det som er planlagt for i plan for pleie og omsorg 2022-2030.

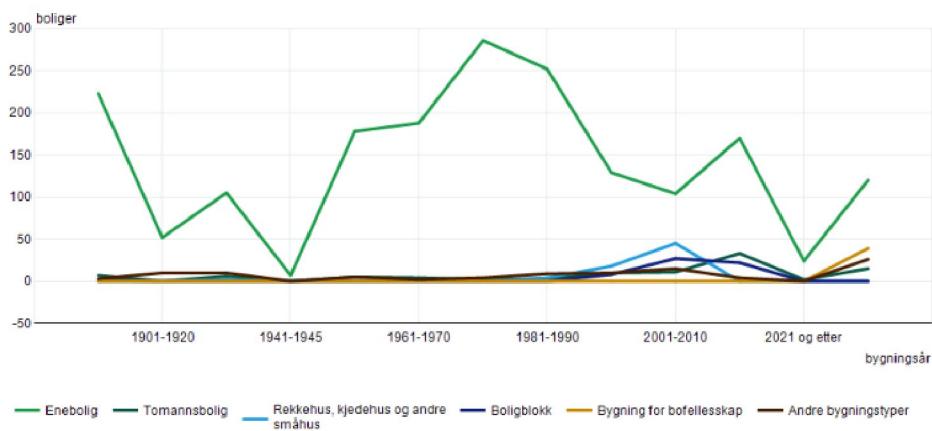
	2023	2027	2030	2040
Omsorgsbustadar totalt	31	31	31	31
Del av omsorgsbustadar til eldre over 80 år	22/31	24/31	24/31	24/31
Tal eldre over 80 år	262	287	326	442
Dekningsgrad utan nybygg omsorgsbustadar til eldre over 80 år	8,3	8,3	7,3	5,4
Framskriving tal omsorgsbustadar for å ha lik dekningsgrad som 2023	22	24	29	37
Tal eldre over 80 år som må bu privat om me ikkje bygger	188	209	233	349
Tal eldre som må bu privat	188	204	228	336

Bustadtypar og disponibelt areal for bustadbygging

Tabellen under (Ssb.no) viser ei oversikt over hustypar fordelt på storleik i Etne kommune. I kommunen har me flest einebustader og dei fleste innbyggjarane bur i og rundt Etne og Skånevik sentrum. Som ein ser av diagrammet under så hadde tal nybygde einebustadar ein topp på 70 og 80-talet, og når ein ser samla på einebustadane så er dei fleste frå før 1990. Dette kan bety at bustadane kan ha behov for omgjeringar for at dei skal vera tilrettelagt.

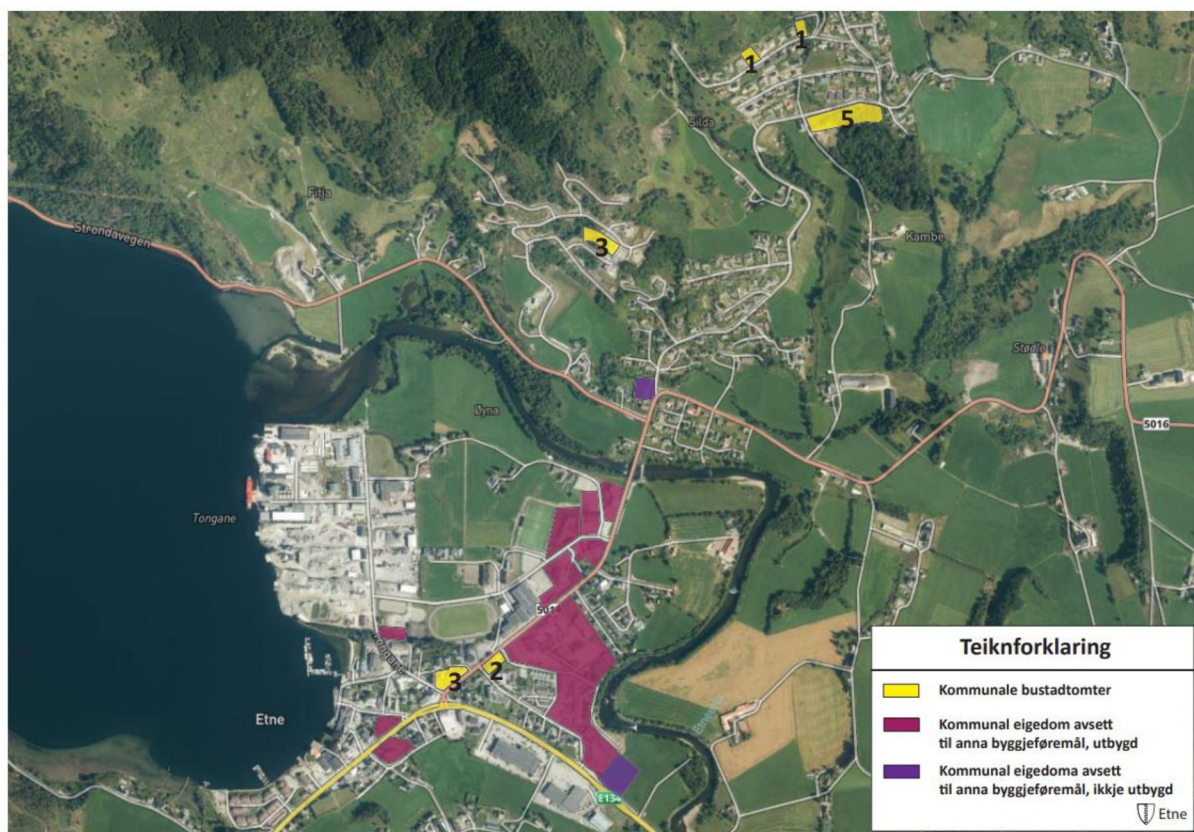
Kvadratmeter	Einebustadar	Småhus, rekkehus, kjedehus, tomannsbustad	Leilegheiter	Bygg for bufellesskap
Under 50kvm	49	4	4	13
50-99 kvm	240	85	29	26
100-159kvm	496	52	22	0
160-199 kvm	321	10	4	0
Over 200 kvm	542	2	0	0
Ukjent	190	14	0	0
Totalt	1838	167	59	39

06266: Boliger, etter bygningstype og bygningsår. Boliger (beboede og ubeboede), Etne, 2023.

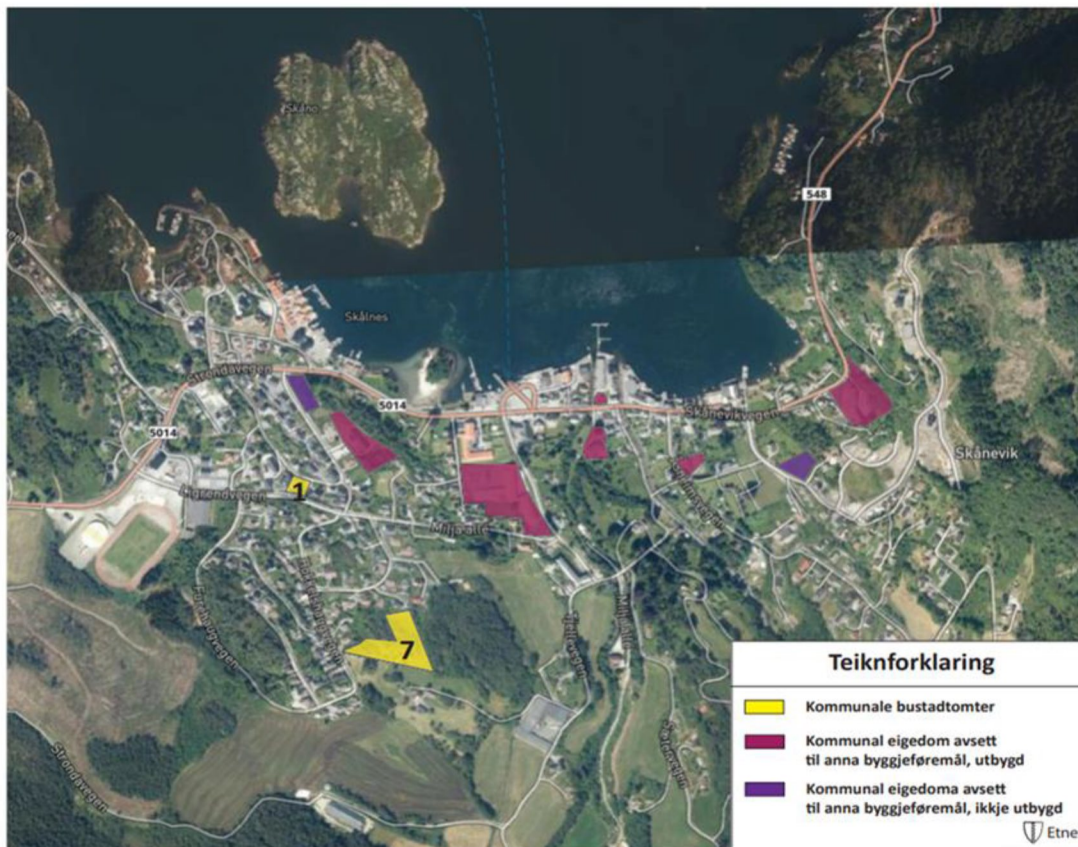

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Bilete viser areal som kommunen eig rundt Etne sentrum. Det er både bustadtomter og andre eigedomar som kan nyttast som areal for bustadbygging til målgruppa for bustadsosial plan. I tillegg kjem eventuelle andre private tomter og prosjekt.

Bilete viser kommunale eigedomar rundt Skånevik sentrum. Det er tilgjengeleg areal for bustadbygging for målgruppa. I tillegg er me kjent med fleire prosjekt i regi av private utbyggjarar som er planlagt å starta opp for kategorien «småhus og leilegheit» rundt Skånevik sentrum. Desse kan vera aktuelle for målgruppa.

Oppsummering av kunnskapsgrunnlag

Den bustadsosiale planen bør peike på bustadsosiale tiltak/strategiar knytt til:

- ▼ Barnefamiliar med låg inntekt, som leiger og bur trengt.
- ▼ Innbyggjarar med nedsett funksjonsevne (uføre) som bur saman med foreldre slik at dei kan skaffe seg eigen bustad anten ved å kjøpe, leige-til-eige eller leige.
- ▼ Eldre som bur aleine med avstand til tenestetilbod.

